

ŚIST

Świętokrzyski Instytut
Samorządu Terytorialnego

Forma i procedura nadania statusu organizacji pożytku publicznego

2022

Organizacje pozarządowe, które posiadają osobowość prawną, od 2004 r. mogą, niezależnie od swojej formy prawnej jaką jest np. bycie fundacją, stowarzyszeniem, klubem sportowym, starać się o uzyskanie dodatkowego statusu – statusu organizacji pożytku publicznego. Organizacje, które go uzyskały nazywamy organizacjami pożytku publicznego (w skrócie OPP).

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie. Organizacjami pozarządowymi są, stosownie do ust. 2 art. 3, niebędące jednostkami sektora finansów publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej, utworzone na podstawie ustaw. Obok organizacji pozarządowych, działalność pożytku publicznego może być prowadzona również przez kościelne osoby prawne i jednostki organizacyjne oraz stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego. Ważnym elementem działalności pożytku publicznego jest jej społeczna użyteczność. Podmioty prowadzące, zgodnie z ustawą działalność pożytku publicznego, mogą starać się uzyskać statusu organizacji pożytku publicznego. Wyjątek w tym zakresie stanowią:

- partie polityczne,
- związki zawodowe i organizacje pracodawców,
- samorządy zawodowe,
- fundacje utworzone przez partie polityczne
- fundacje, których jedynym fundatorem jest Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego (z pewnymi wyjątkami),
- spółki działające na podstawie przepisów o kulturze fizycznej.

Jak wynika z powyższego działalność pożytku publicznego jest więc aktywnością prowadzoną przez organizacje pozarządowe dla dobra społecznego w obszarach opisanych w ustawie jako sfera zadań publicznych (np. podtrzymywanie tradycji narodowej, upowszechnianie i ochrona praw kobiet, ochrona i promocja zdrowia i wiele innych). Rodzaj prowadzonej działalności opisany jest w statucie organizacji, dlatego też mówimy o statutowej działalności pożytku publicznego. Statutowa działalność pożytku publicznego, może być prowadzona jako działalność nieodpłatna lub odpłatna. Oznacza to, że organizacje, wykonując

zadania statutowe, mogą oferować swoje usługi za darmo, ale mogą też pobierać za nie opłaty (bez konieczności rejestrowania działalności gospodarczej).

Nie wszyscy mogą być świadomi różnicy pomiędzy statusem a statutem OPP. Status OPP to stan prawny, uruchamiający przywileje i obowiązki wynikające z ustawy. Statut jest wewnętrznym dokumentem organizacyjnym, z którego jasno wynika profil działalności i cele długoterminowe danej fundacji. Realizacja celów statutowych jest jednym z kryteriów oceny wiarygodności instytucji charytatywnej działającej pod parasolem prawnym OPP. Statut organizacji powstaje jednak już w momencie jej założenia. Natomiast status OPP można uzyskać po dwóch latach działalności. Dlatego bardzo często konieczne staje się zmodyfikowanie założeń statutowych pod kątem regulacji wynikających z nowego statusu prawnego.

Organizacje pozarządowe oraz pozostałe podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, spełniające określone ustawą wymagania, uzyskują status organizacji pożytku publicznego z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego. W tym miejscu należy podkreślić, że status taki mogą uzyskiwać zarówno organizacje zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym jak np. fundacje czy stowarzyszenia, ale również te, które nie podlegają obowiązkowemu wpisowi do KRS - u, lecz rejestrowane są w innych rejestrach jak np. ewidencja starosty, w której rejestrowane są uczniowskie kluby sportowe.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wymaga, aby statut OPP zawierał zapisy zabraniające określonych czynności. Fundacje pożytku publicznego nie mogą udzielać pożyczek ani zabezpieczać majątkiem zobowiązań organizacji. Status OPP wymaga zawarcia w statucie organizacji zapisów o zakazie przekazywania lub wykorzystywania majątku na rzecz członków, członków organów lub pracowników oraz ich osób bliskich na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, chyba że to wykorzystanie bezpośrednio wynika z celu statutowego.

Pierwszym i podstawowym warunkiem, który musi spełnić podmiot ubiegający się o status organizacji pożytku publicznego, jest stwierdzenie, że odpowiada on definicji organizacji pozarządowej, ponieważ wyłącznie organizacje pozarządowe oraz podmioty zrównane z organizacjami mogą ubiegać się o status organizacji pożytku publicznego.

Zgodnie z art. 20 pkt 1 i 2 ustawy wyłączną działalnością statutową podmiotów ubiegających się o uzyskanie statusu organizacji pożytku publicznego musi być działalność dotycząca realizacji, określonych w art. 4 ustawy sfery zadań publicznych, na rzecz ogółu społeczności lub określonej grupy podmiotów pod warunkiem, że grupa ta jest wyodrębniona ze względu na szczególnie trudną sytuację życiową lub materialną w stosunku do społeczeństwa. Należy przyjąć, że społecznością, w rozumieniu tego przepisu, jest zbiorowość ludzi mieszkająca na określonym obszarze (kraju, gminy, miasta, powiatu) powiązana więzami społecznymi, wspólnotą warunków życia, tradycjami, kulturą itp. Jeżeli więc statut danej organizacji ograniczałby się np. wyłącznie do działania na rzecz członków, to organizacja ta nie działałaby na rzecz ogółu społeczności i tak np. Stowarzyszenie Romów, aby spełniać warunek określony w art. 20 pkt 1 i 2, nie może działać tylko i wyłącznie na rzecz swoich członków, ale na rzecz wszystkich Romów w Polsce. Należy przy tym zauważyć, że w ust. 3 art. 20 zostało doprecyzowane, że stowarzyszenie, może działać również na rzecz swoich członków. Przepis ten został wprowadzony w celu uniknięcia ewentualnych wątpliwości, że działanie na rzecz członków nie stoi w sprzeczności z wymogiem prowadzenia działalności statutowej na rzecz ogółu społeczności lub określonej grupy.

O status organizacji pożytku publicznego mogą ubiegać się:

- Organizacje pozarządowe;
- Osoby prawne i jednostki organizacyjne kościoła katolickiego, innych kościołów i związków wyznaniowych, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego, np. archidiecezje, parafie, Caritas diecezji (podmioty te muszą działać na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania);
- Spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami, które:
  - nie działają w celu osiągnięcia zysku
  - przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych
  - nie przeznaczają zysku do podziału między swoich członków, udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

Organizacje pozarządowe lub inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego uzyskują status organizacji pożytku publicznego z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego, po spełnieniu wymagań ustawowych określonych w art. 20 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zgodnie z art. 20 pkt. 1 i 2 wyłączną działalnością statutową tych podmiotów musi być działalność pożytku publicznego na rzecz ogółu społeczności lub określonej grupy podmiotów pod warunkiem, że grupa ta jest wyodrębniona ze względu na szczególnie trudną sytuację życiową lub materialną w stosunku do społeczeństwa. Dana organizacja musi wykazać się prowadzeniem działalności, co oznacza, że powinna istnieć przed ubieganiem się o uzyskanie statusu organizacji pożytku publicznego i zgodnie z art. 22 ustawy przez 2 lata prowadzić nieprzerwanie działalność społecznie użyteczną. Statut organizacji musi w pełni odpowiadać wymogom określonym w art. 20. Należy podkreślić, że to do właściwości sądu rejestrowego będzie należała ocena czy organizacja pozarządowa lub inny podmiot prowadzący działalność pożytku publicznego, która ubiega się o status organizacji pożytku publicznego spełnia kryteria określone w art. 20 i 22 ustawy.

Rejestracja OPP w sądzie polega na złożeniu do sądu (właściwego ze względu na siedzibę) wniosku o nadanie statusu OPP. Wniosek muszą złożyć zarówno organizacje, które po utworzeniu miały obowiązek zarejestrowania się właśnie w KRS, jak i organizacje, które nie miały takiego obowiązku, bo zgodnie z przepisami ich obowiązkiem było wpisanie się do innego rejestru np. do rejestru prowadzonego przez starostwo (np. uczniowski kluby sportowe).

Wniosek o nadanie statusu pożytku składa się z urzędowych formularzy i załączników. Do zgłoszenia rodzaju prowadzonej działalności pożytku publicznego służy przede wszystkim formularz KRS-W-OPP, na którym należy wpisać działania prowadzone przez organizację. Sąd bada, czy wpisane działania mieszczą się w sferze pożytku publicznego i czy znajdują swoje odzwierciedlenie w sprawozdaniu merytorycznym z działalności i innych dokumentach składanych jako załączniki. Sprawdzana jest również zgodność zapisów statutowych z wymaganiami stawianymi organizacji pożytku publicznego przez przepisy.

Jeśli organizacja spełnia wszystkie wymogi ustawy, złożyła odpowiednie i prawidłowo wypełnione formularze oraz dołączyła wymagane załączniki, powinna uzyskać status pożytku.

Jeśli natomiast organizacja składająca wniosek nie ma odpowiednich zapisów statutowych, albo popełniła błąd przy wypełnianiu formularzy lub też nie dołączyła odpowiedniego załącznika – sąd wysyła informację o brakach lub błędach.

Reasumując, aby uzyskać status OPP należy spełnić poniższe warunki:

- Organizacją pożytku publicznego może zostać podmiot, który prowadzi działalność pożytku publicznego nieprzerwanie co najmniej przez 2 lata
- Adresuje swoją działalność statutową do ogółu społeczności lub określonej grupy, pod warunkiem, że grupa ta jest wyodrębniona ze względu na szczególnie trudną sytuację życiową lub materialną w stosunku do społeczeństwa. Przez działanie na rzecz ogółu społeczności należy rozumieć takie działanie organizacji, które jest skierowane do pewnego szerokiego kręgu odbiorców, wyodrębnionego ze względu na różne kryteria, jakie jak, np. kryterium terytorialne - społeczność danego osiedla, wsi lub miejscowości, czy też kryterium środowiska - społeczność szkolna, akademicka, religijna, kryterium etniczne - społeczność Romów w Polsce. Omawiany warunek zostanie spełniony również wtedy, gdy organizacja nie ogranicza w żaden sposób zakresu swojego działania do określonej społeczności i działa na rzecz całego społeczeństwa (np. celem działania organizacji jest wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, działanie na rzecz porządku i bezpieczeństwa). Znowelizowana ustawa wprowadziła także warunek dotyczący stowarzyszeń – jeśli chcą uzyskać status organizacji pożytku publicznego ich działalność statutowa nie może się ograniczać tylko do działalności na rzecz własnych członków.
- Organizacja pozarządowa może prowadzić działalność gospodarczą wyłącznie jako dodatkową w stosunku do działalności pożytku publicznego
- Cały dochód organizacji (nadwyżka przychodów nad kosztami) przeznaczany jest na działalność pożytku publicznego.
- Organizacja pozarządowa ma statutowy kolegialny organ kontroli lub nadzoru, odrębny od organu zarządzającego i niepodlegający mu w zakresie wykonywania kontroli wewnętrznej lub nadzoru, przy czym członkowie organu kontroli i nadzoru:
  - nie mogą być członkami organu zarządzającego ani pozostawać z nimi w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu, w stosunku pokrewieństwa,

powinowactwa lub podległości służbowej (czyli np. członek komisji rewizyjnej nie może być podwładnym członka zarządu, ale już zależność odwrotna jest możliwa);

- nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe;
- mogą otrzymywać z tytułu pełnienia funkcji w takim organie zwrot uzasadnionych kosztów lub wynagrodzenie w wysokości nie wyższej niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni)
- Członkowie organu zarządzającego nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe.
- Statut organizacji pozarządowej (lub inne akty wewnętrzne np. jeśli organizacja ubiegająca się o status OPP nie działa na podstawie statutu, ale innych dokumentów) musi zabraniać:
  - udzielania pożyczek lub zabezpieczania zobowiązań majątkiem organizacji w stosunku do jej członków, członków organów lub pracowników oraz osób, z którymi członkowie, członkowie organów oraz pracownicy organizacji pozostają w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia albo są związani z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli, zwanych dalej „osobami bliskimi”,
  - przekazywania ich majątku na rzecz ich członków, członków organów lub pracowników oraz ich osób bliskich, na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, w szczególności jeżeli przekazanie to następuje bezpłatnie lub na preferencyjnych warunkach;
  - wykorzystywania majątku na rzecz członków, członków organów lub pracowników oraz ich osób bliskich na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich chyba, że to wykorzystanie bezpośrednio wynika z celu statutowego;
  - zakupu towarów lub usług od podmiotów, w których uczestniczą członkowie organizacji, członkowie jej organów lub pracownicy oraz ich osób bliskich, na

zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich lub po cenach wyższych niż rynkowe.

- Dodatkowo warto wspomnieć, że jeśli organizacja pozarządowa starająca się o status organizacji pożytku publicznego ma zamiar prowadzić albo prowadzi zarówno nieodpłatną jak i odpłatną działalność pożytku publicznego to informację o przedmiotach tej działalności powinna umieścić w statucie. Warunek ten nie wynika wprost z samej ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie ale również z Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2000 r. w sprawie określenia wzorów urzędowych formularzy wniosków o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego oraz sposobu i miejsca ich udostępniania, zgodnie z którym w rozporządzeniu zostały określone urzędowe wzory formularzy wniosków o wpis i zmianę danych w KRS. Rodzaj działalności pożytku publicznego zgłasza się na formularzu KRS-W-OPP, w którym obowiązuje podział na działalność nieodpłatną i odpłatną pożytku publicznego.

Dzięki statusowi OPP, organizacji pozarządowej przysługują określone przywileje:

- prawo do otrzymywania 1% podatku od osób fizycznych,
- prawo do nieodpłatnego informowania przez radio i telewizję publiczną o działalności organizacji,
- możliwość korzystania z pomocy poborowych, skierowanych do odbycia służby zastępczej,
- możliwość użytkowania nieruchomości należących do Skarbu Państwa lub samorządu terytorialnego na preferencyjnych warunkach,
- możliwość zwolnienia z podatku VAT,
- zwolnienie od:
  - podatku dochodowego
  - podatku od nieruchomości
  - opłat skarbowych- opłat sądowych- podatku od czynności cywilnoprawnych

Wymienione przywileje stosuje się wobec organizacji i prowadzonej przez nią działalności pożytku publicznego. Jeśli OPP prowadzi działalność gospodarczą, stosuje się wówczas takie same zasady, jak wobec innych organizacji pozarządowych, nieposiadających statusu OPP.

Organizacja, aby uzyskać status pożytku publicznego, musi przejść długą drogę, aby działać jako Organizacja Pożytku Publicznego. W Polsce wiele, o ile nie większość organizacji prowadzi działalność, która pomaga potrzebującym na wielu płaszczyznach. To prawda, że prowadzą one szeroko zakrojoną misję społeczną. Jednak z tego powodu nie otrzymują one automatycznie statusu Organizacji Pożytku Publicznego. Spełniają już co prawda warunki, które pozwalają im starać się o przyznanie statusu. Kolejnym krokiem jest zatem złożenie wniosku do KRS.